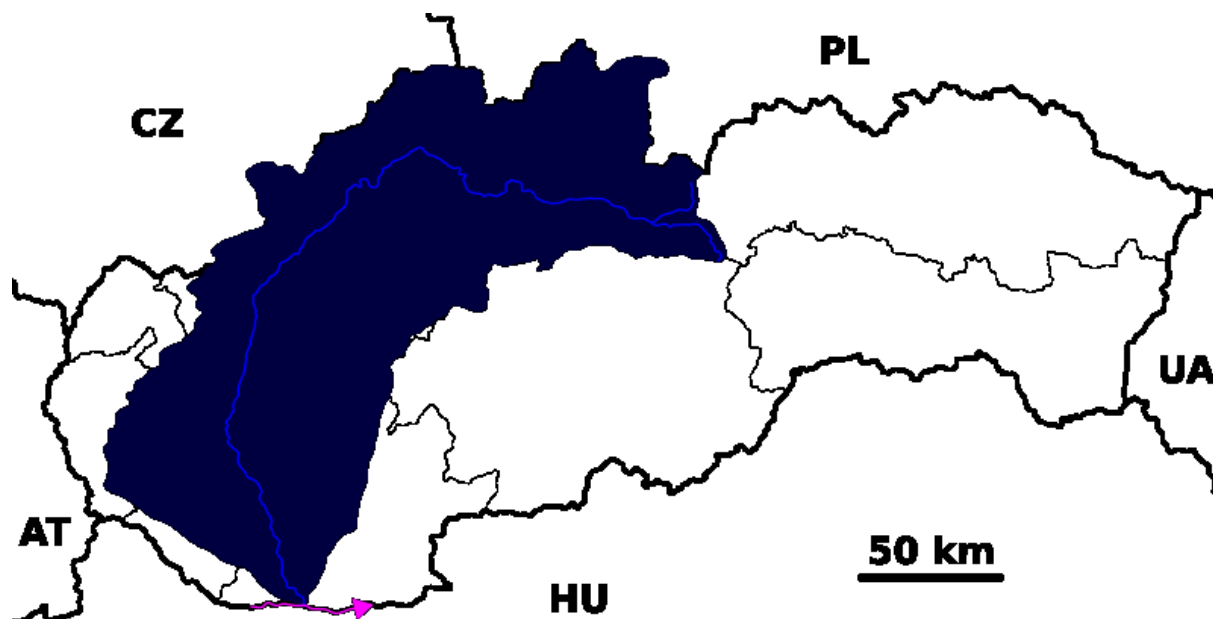

Rieka Váh

Váh je najdlhšou slovenskou riekou, ktorá vzniká sútokom Bieleho a Čierneho Váhu v jednej z najkrajších častí Slovenska na Liptove. Oba vyvierajú v dvoch pohoriach, Biely Váh pod Kriváňom vo Vysokých Tatrách a Čierny Váh pod Kráľovou hoľou v Nízkych Tatrách. Jeho celková dĺžka je 402,5 km a najdôležitejšími prítokmi sú rieky Orava, Turiec, Kysuca, Nitra so Žitavou a Malý Dunaj.

Pomenovanie rieky Váh je odvodené z latinského slova vagus - túlavý, blúdiaci. Bolo to preto, že často menil svoje koryto. Pri postupnom ustupovaní miocénneho mora v oblasti dnešného Slovenska do ktorého sa vlieval nikde v oblasti Žiliny, sa začal postupne predlžovať až vyústil do Dunaja. Nebolo to však zo dňa na deň, ale trvalo to nejaký čas, spočiatku napájal sladkovodné jazerá, z ktorých potom postupne pretiekol smerom na juh. V pliocéne to boli terajšie kotliny, kde sa z ustupujúcou vodou vytvárali jazierka, mokrade a lužné lesy.

V povodí Váhu sa začalo koncentrovať osídlenie už v paleolite to znamená v staršej dobe kamennej a kontinuálne pokračovalo aj v neskorších obdobiach. Už od eneolitu t.j. neskorej doby kamennej, Považím viedla aj jedna z vetiev jantárovej cesty smerom k Baltickému moru, aj keď len z časti po Trenčín resp. Nemšovú, kde Vlárskym priesmykom prechádzala na Moravu, kde viedla jej hlavná trasa.

V 10. a 11. storočí sa sila rieky začala využívať na mletie obilia v plávajúcich vodných mlynoch a neskôr v 13. storočí aj na plavenie dreva. To bolo aj dôvodom, prečo začali vznikať prvé zariadenia na jeho spracovanie a ďalšie plavenie. Váh však bol a je silnou riekou, ktorá spôsobovala predovšetkým na jar záplavy, z toho dôvodu sa už v 14. storočí pristúpilo k výstavbe prvých regulačných ochranných stavieb, vodných diel a zariadení. Začali byť vytvárané záplavové územia, ale aj prvé melioračné zásahy spočívajúce vo výstavbe umelých odvodňovacích kanálov. Ako už bolo vyššie uvedené, Váh bol veľmi dôležitou dopravnou cestou a preto už 15. storočí bolo pltníctvo vysoko organizovanou činnosťou.

Šesťnásťte storočie je začiatkom výstavby nádrží s drevenými haťami tzv. klauzúry, ktoré slúžili na zachytávanie jarných prívodových vôd a splavovanie dreva. Do tohto obdobia patrí i vznik vodohospodárskeho zariadenia - Turčkovský vodovod, ale až v 17. storočí sa začali vykonávať významnejšie úpravy Váhu v Trenčíne, Leopoldove a predovšetkým na jeho dolnom toku.

Váh pri Ilave v 18. storočí

V 18. storočí sa začínali organizovať ochranné a regulačné družstvá v oblasti dolného Váhu a Dudváhu. Podľa druhého rozkazu Karola VI. utvorila sa v roku 1725 súkromná spoločnosť pre splavnenie rieky Váh. Komplexnejšie zámery na ovplyvnenie toku rieky sa objavili v 17. a 18. storočí, kedy sa spracovali zámery na ochranu vtedajších sídlisk. V roku 1870 sa zriadil inžiniersky úrad pre úpravu Váhu. V roku 1874 bolo založené prvé "Družstvo proti zátopám", v Trnovci nad Váhom a neskôr vzniklo ďalšie družstvo so sídlom v Šali nad Váhom. Družstvá vybudovali kompletné obojstranné ochranné hrádze Váhu a Dudváhu, viaceré čerpacie stanice a odvodňovacie úpravy kanálov a odpadov.

V 20. storočí práce na úprave Váhu pokračovali a vznikali nové úrady, ktoré mali v kompetencii úpravy rieky Váh. Pracovníci týchto úradov vypracovali viaceré projekty na úpravu koryta. Najdôležitejší dokument bol vypracovaný v roku 1930 Krajským úradom v Bratislave, "Generálny projekt na sústavnú úpravu rieky, splavnenie a využitie vodnej sily". Tento vážsky projekt riešil štyri základné potreby: úpravu odtokových pomerov, využitie vodnej sily, vodnú dopravu a poľnohospodárske a iné účely. Rátal už s vodnými nádržami, reguláciou koryta a budovaním ochranných hrádzí, pričom nezabúdal ani na ekonomiku realizácie projektu.

V tridsiatych rokoch 20. storočia sa začala realizácia ideového návrhu generálneho projektu. V roku 1932 sa začalo budovanie veľkých priehrad, nádrží na Váhu a Vážskej kaskády s vodnými elektrárnami. Po druhej svetovej vojne pokračovalo využívanie Váhu dobudovaním hornovo-vážskej a stredno-vážskej derivačnej kaskády.

Váh je jednou z najkrajších Slovenských riek, dá sa povedať, že je to rieka mnohých tvári a preto si tu každý rybár prídre na svoje. V podstate je na nej možné nájsť najrôznejšie typy vôd a rybie pásma. Už Biely a Čierny Váh sú výnimočnými pstruhovými tokmi, ktorých prítoky majú prirodzený charakter poskytujúci pôvodnému pstruhovi potočnému veľmi dobré možnosti pre prirodzené rozmnožovanie. V ich dolných tokoch zase dominuje lipieň. Bohatstvom pstruhových, lipňových a hlavátkových vôd a prítokov nemá Považie na Slovensku konkurenciu.

Osobitná pozornosť patrí aj vodným dielam vybudovaným na tejto rieke. Spolu s vodnou nádržou Čierny Váh ich je celkovo 12, pričom za pozornosť stojí predovšetkým priehrada Liptovská Mara spolu s vyrovnávacou nádržou Bešeňová. V oboch nádržiach ide z rybárskeho hľadiska o vody, ktoré boli pôvodne uvažované ako pstruhové, avšak časom bolo prijaté kompromisné riešenie, ktorého výsledkom je kombinácia nížinných druhov rýb s lososovitými. Ďalším významnejšími vodnými dielami sú vodné dielo Žilina, Sĺňava a Kráľová.

Čo sa týka rýb, hlavátka sa vyskytuje predovšetkým v úseku od sútoku Bieleho a Čierneho Váhu po priehrada Liptovská Mara a nižšie od Ružomberka po Trenčín. V jej prípade si osobitnú pozornosť vyžaduje ľavostranný prítok Váhu Turiec, kde ma hlavátka ideálne podmienky pre prežitie a rozmnožovanie.

V hornom toku rieky dominujú až po Žilinu tieto druhy rýb pstruh potočný, pstruh dúhový, sivoň americký, lipieň, hlavátka a kaprovité reofilné druhy rýb (jalec hlavatý, podustva a mrena).

V strednom toku rieky sú to prevažne kaprovité reofilne druhy rýb, ako jalec hlavatý, podustva, mrena, ale už aj kapor, lieň, štika, zubáč, sumec, pleskáč, nosáľ a plotica. Výnimočne sa tu vyskytuje hlavátka, pstruh potočný, pstruh dúhový a lipeň.

V dolnom toku rieky sú to pleskáč, karas striebřistý, plotica, kapor, lieň, jalec hlavatý, podustva, mrena, štika, zubáč, sumec, amur, tolstobik, úhor a jeseter malý.

Váh preteká veľkou časťou krajiny a pri svojej púti, ako keby prechádzal z jednej krajiny do druhej. Tak ako je mnohotvárne Slovensko, také sú aj jeho rieky. A Váh, táto krásna rieka je medzi jeho riekami klenotom nevyčísliteľnej hodnoty. Klenotom, ktorý musíme zachovať pre ďalšie generácie.